

מסורת הש"ס

[[]^{א]} לקמן ג. ב"ק ק. ת. (תוספתא כלאים פ"ג), [[]^{ב]} ז"ל דמנח"א, ג. דף ד., [[]^{ג]} נ"א וא"ת, [[]^{ד]} דף ד.:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לַפִּיכָר וכו' מנו דא' בני אפר מנך לקחתיה. קשה לו למ"ל מדין מנו ולא נפשטו כי הי"ד דלמנן לקחתיה מכח דשאו הכרה מוכח שהוא שלו הי"ד יחא נאמן מדשאו הכרה מוכח שהוא בנה משלו ומנא אולמיה טענת לקוח מטענת חזי בנימי:

הגהות הב"ה

[[]^{א]} בפשטה בגיורא על טמן: [[]^{ב]} תוס' ד"ה אומר וכו' דהוא המוק:

מוסף רש"י

כפיסין. חמישים עץ (תרגום [[][?]), מחיצת הברס. קיימא לן היה גדר כינמים זה סומך וזעיס לגדר מכאן וזה סומך נפסים לגדר מכאן. (ב"ק פ.) אומר לו גדרו. שלא יוסף התבואה אחד ממאמץ בעדו תתחילה פורא ותאסר (שם פ.).

מכאן שייר לעמוד הבא

נתיאיש הימנה ורלא גדרה. ובתוך כך הולא' הוצע אחד מן המאמץ שזיז כה בסימך (שם). הרי זה קודש. ואין בעל אלא באלה ומאמץ ואין יש ק"ט מן הסימך וחד באיסור (שם). ורחיב בהחריזו. גדרס לאיסור מנאולו על חצירו (בבברות כח.). אסור לאדם שיעמוד כיו. שלא יפסידנה ענין הרע (ב"ם קד.). מחייבין אותו לבטוח עד ד' אמות. דכתיב מני לזיוק רחמי (קטן ה.). וכפין אותו. את כן התצר שאינו רואה לשיע את בני הנאף. לבטוח בית שער ודלת לחצר. לננות לכן בית שער להיות שומר הפתח ויב שם כלל ומרחיק את בני שרות הכנים מלהיזן בחצר, ודלת השער התצר לנעול (קטן י:). ההלכות. מי שחילן מלונות פתוחים תלצר חצירו והתחוק דכדרי לו שלג שנים ובה בעל התצר לננות שם סתם. תריך לשער ד' אמות, בין מלמעלה. אם כה אלה הציבה וציבה סתול ד' אמות מן החלטות. בין מלמטה. אם כה לננותו מתוך תריך להשפילו מן החלטות ד' אמות, וטעמא מפרש בגמ', ובין מוכנגדו. תריך להרחיקו מתן ד' אמות (קטן כב.). מלמעלה. תריך להציבה שיעור שלא יזין בהשענו על סתולו וישפיל ראשו ויראה דרך חלטות ויראה צבית חצירו (קטן כב.). כדי שלא יעבור. על דאש עובי סתול ויראה (שם). מוכנגדו. תריך להרחיק, כדי שלא יאפילו. ולא יסיב תנא דנתיאיש שיעורא (שם). ערשיין לו מעקה בבור ד' אמות. משום חזק רחמי (קטן י:).

השוותפין פרק ראשון בבא בתרא

השוותפין. שיש להן חצר בשותפות וצמי שניהן פתוחין למוכו וכל חצירות ששנו חכמים לפני הצמים הן ורוב תשמישן בחצר: **באמצע**. זה נותן מחלקו חצי מקום עובי הכותל וכן זה: **גויל גוים כפיסין**. הכל מפרש בגמרא [[]^{ג]}: **הכל כמנהג**

המדינה. אם מנהג לבנות בגויל אין חצירו יכול לומר איני חפץ אלא גזית: **זה נותן ג' טפחים כו'**. שעובי כותל גויל ו' טפחים ושל גזית חמשה ושל כפיסים ד' ושל לצינים ג': **לפיכך**. הואיל ובתחלת הבנין חייבים חכמים לבנות בין שניהם אם נפל הכותל לאחר שנים רבים אין האחד יכול לומר כל הכותל נבנה בחלקי ומשלי היו האצנים אע"פ שהוחזק יותר מחצירו וכגון שנפל הכותל בחלקו כדמפרש בגמ' [[]^{ד]}: **וכן צגינה**. מחייבין את שניהן לבנות במקום שנהגו לגדור באמצע: **אבל צבוקשה**. שדה הלבן: **מקום שנהגו כו'**. בגמ' [[]^{ה]} מפרש מאי קאמר: **ועושה חוים מכחוז**. מפרש בגמ' [[]^{ס]}: **ועושיין חוים מכאן ומכאן**. להודיע ששניהם עשאוהו: **גב' גודא**. כותל: **ט' דסנקן**. דקרי תנא לגודא מחילה: **מחילא כהרס**. שסמך לשדה הלבן של חצירו: **אומר לו**. לבעל הכרס גדור אמה שלא יאסרו גפינך את תבואת השדה משום כלאים לפי שסמך בעל השדה את זרעיו סמוך לגדר כדמתן בפרק שני [[]^{ז]} (דף כו.). היה גדר צינמים זה סומך לגדר מכאן את אילנותיו זה סומך לגדר את זרעיו מכאן וכשאין שם גדר תנן ב"ב שני [[]^{ח]} לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חצירו אא"כ הרחיק ממנו ד' אמות כדי עבודת הכרס דבהכי היו כלאים: **חורה ונפרלא אומר לו**. לגדור:

קידש

המדינה: לַפִּיכָר **אם נפא' הבותא' וכו'**. פי' לפי שצוים הכותל בעל כרחם או משום דהקנו זה לזה וללשנא בתרא משום היזק רחמי וא"ת ומאי אירא משום דצוין הכותל בעל כרחם בלאו הכי נמי היו של שניהם אפי' נפל לרשותא דחד מינייהו כיון דאין חזית לא לזה ולא לזה כדפרין בגמרא^[א] גבי צקעה לא יעשה חזית לא לזה ולא לזה ואי היה דהאריך דנפל לרשותו מאי פריך הא תריך לעשות חזית שלא יפול לרשות אחר ויאמר שלו הן והא דלמרינן בהשואל (ב"מ דף ק.) גבי מחליף פרה בחמור וכן ברש הצית והעלייה (שם דף קטז:) וליחזי צרשות דמאן קיימא וליהוי אידך המוליא מחצירו עליו הראיה היינו משום דהתם מתחילה מצובר היה הדבר וצרשות אחד מהן נולד הספק אצל הכה מעיקרא נולד הספק ואם היו באין לחלוק בעדו שהכותל קיים היו חולקין צשוה מספק אפילו לרצנן דסומכוס דלית להו ממון המוטל צספק חולקין הכה מודו כיון דליכא הכה חזקה לזה יותר מלזה הילכך אפילו נפל לרשותא דחד מינייהו לא יפסיד האחר כמו והא דלא אמר הכה כל דאלים גבר כמו צוה אומר של אצובי (לקמן דף לה:). התם הוא דליכא דררס דממונא אצל הכה איכא דררס דממונא ומתתך ר"י דהיינו תך דפרין בגמרא^[ב] פשיטא כדפירש צקוונטרס דאפילו לא פסיק לן דינא דמתניתין שמתחילה בין שניהם עשאוה בעל כרחם היו חולקין צשוה ואפילו דנפל לרשותא דחד מינייהו כדמוכח גבי צקעה ומשני לא לריכא דנפל לרשותא דחד מינייהו פירוש ושהו צרשותו הרבה מהו דתימא כיון דשהו צרשותו הרבה ניהמניה שעשאוה כולה *מיגו דאיצעי אמר ממך לקחמיה והיה נאמן משום דשהו הרבה ואף על גב דאלמר ברש הצית והעלייה דשותפין לא קפדי אהדדי הכה מיירי דשהו יותר מכדי רגילות דאטו משום דשותפין ניניהו לא יקפידו עד עולם ולא דמי לגדירות דאין להם חזקה (לקמן דף לו.). לפי שאין ידוע ציד מי הם אצל הכה לא היה לו להשהותו כל כך צרשותו קמ"ל כיון דמעיקרא על שניהם היה לעשות לא מהימן לומר שהוא עשה הכל דמיגו צמקוס עדים הוא דאנן סהדי שלא עשאה לצדו כיון שהיה יכול לדחוק את חצירו דבין שהיה עושה עמו אצל צבוקשה אם שהו הרבה היה נאמן לומר שעשאה צמיגו דאי צעי אמר לקחמיה והאי שינויא אינו אלא מאצנים אצל מקום הכותל לעולם פשיטא שחולקין אותו ואידי דנקט אצנים נקט המוקם:

סברוה מאי מחיצה גורא. אע"ג דלצבוק קאי קאמר סברוה לפי שזה הלשון אינו עיקר מחמת פירכא דלקמן ודיחוי צעלמא הוא האי דמשני וכלשון שני הלכה וכן פוסק ר"ת ואגב דנקט בהאי לישנא סברוה נקט נמי בלישנא אחריתי ועוד אור"י דבפרק קמא

דגדרים (דף יא.) איכא סברוה אע"ג דלצבוק קאי ומסיק הכי: **בדרתניא** **מחיצת הברס שנפרצה**. יש ספרים דגרסי דתנן ואומר ר"ת שאינה משנה צסום מקום [[]^{א]} [[]^{ב]} (וא"כ) היכי פשטי מינה בהגזול קמא (ב"ק דף ק. ושם) דר"מ דאין דינא דגרמי ואם היתה משנה הוא אחי שפיר דסתם משנה ר"מ היא ואומר ר"ת דמשמע ליה דלחיא כר"מ מכח מתניתין דכלאים דמיימי התם המסבך [[]^{א]}תתן גפנו על גבי תבואתו של חצירו [[]^{ב]} קידש וחיצי צאחריותו^[ג] וההיא סתם משנה היא הילכך ההיא נמי דקתני קידש רצי מאיר היא^ד ואין להאריך כאן יותר: **אומור** **לו** גדרו. פירוש לבעל הכרס [[]^{ה]} [[]^{ו]} והוא המזיק דלרצע אמות שאמרנו להרחיק הוא צבציל עבודת הכרס^ז כדלמרי' צב' שני לקמן [[]^{ח]} (דף כו.) ואפילו ר' יוסי דקאמר לקמן [[]^{ט]} (דף יח: כה:). על הניזק להרחיק את עצמו האמר רב אשי לקמן [[]^{י]} (דף כה:). מודי ר' יוסי בגיירי דליה^י ואומר ר"י דלהכי קתני אומר לו גדרו ולא קתני חייב לגדור לפי שזריך להסרות צו ואם לא התירו צו לגדור אינו חייב צאחריותו^י ולהכי נקט נמי תרי זימני נפרלא אומר לו גדרו אף פעם שניה כשנפרלא תריך להסרתו שאינו סבור להיות חייב לגדור כל שעה ונפרלא פעם שלישית מספקא לר"י אם תריך להסרתו כל שעה או שמא סגי בתרי זימני ואין תריך להסרות צו יותר ור"ת מפרש דלהכי נקט תרי זימני לאשמועינן שאם יש תוספת מאמץ בין מה שהוסף צנפרלא ראשונה ובין מה שהוסף צנפרלא שניה דאין מנטרפין לאסור^י ^א ומראשונה ראשונה צבלי^י ^ב והארכתי בהגזול קמא (ב"ק דף ק: ושם) ובפרק במה אשה (שבת דף כה:).

השוותפין בבא בתרא

ב.

השוותפין. כולה ניזקין חדא מסכתא היא כדלמרינן בהגזול קמא (ב"ק דף קב.) ובפ"ק דע"ז (דף יז.) ואפי' לא היו חדא מסכתא תריך לפרש למה נשנית מסכתא זו אחר צ"מ כדלשכמן דדייק גמ' ברש מס' שבועות (דף ב:). מכדי תנא ממוכות סליק מ"ש דקתני שבועות וכן צבמה מקומות והא דלמר (ב"ק קב.) בתרי מסכתות אין סדר לשמנה היינו לענין מחלוקת ואח"כ סתם משום דרצי לא שנה לתלמידיו כסדר המסכתות ופעמים שנהלכרונהקודםהראשונה^א ואור"י דהיינו טעמא משום דקאי אהך פירקא דלעיל (ב"מ דף קטז:) הצית והעלייה של צ' שנפלו חולקים צענים וכו' וקרי להו התם צבמ' שותפין וקתני נמי (שם דף קיח:). צ' גנות זו ע"ג זו וירק צינמים דהוי ענין שותפות:

כפיסין. מפרש בגמ' ארחי וקשה לר"י והכתיב (מצבוק ב)

וכפים מעץ יעננה משמע שהוא של עץ ואור"י דשמא היו מניחין עצים מלמעלה ומלמטה: **בגוריף** זה נותן ג' טפחים כו'. והא דלא קאמר בגויל ו' טפחים משום דלא נטעי למימר ו' לכל אחד וא"ת אמאי אנטריך למימני מדת גויל וגזית כיון דתנן הכל כמנהג המדינה כמו שנהגו כן יעשו וי"ל דאם נהגויותרמו' בגויללאיעשה^א וכ"ן כולם אלא כשיעור המפורש ומיהו אם נהגו לעשות פחות מו' יעשה דאפילו אם נהגו צהואל ודפנא יעשה כדמפרש בגמרא וא"ת ומאי צעי בגמ' הכל כמנהג המדינה לאתויי מאי ומשני לאתויי אתרס דנהיגי צהואל ודפנא לימא לאתויי כמנהג כל המקומות כמו שנהגו ונראה לר"ת דדוקא צהואל

ודפנא אצל פחות מכאן אפילו נהגו מנהג הדיוט הו^א ומוכיח מכאן דיש מנהגים שאין לסמוך עליהם אפילו היכא דתנן הכל כמנהג דהירוש כרימיהם בשוורים. שם. וכו"ש דחוישקן להדיק גמור, שמא יכניס מחרשות, או יכנס וירדס בשדה חבירו. שם. י. דלא מסקי איניש אדעתיהו להתחייב על כך, ואין לחייב על כגון זה מדינא דגרמי. שם. יא. ואפילו בנתיאיש מלגודרה. רש"י. יב. שכיון שגדר בנתיים בטל תוספת אדעתיה שלא היה כדי לאסור, וראשון ראשון בטל. רמב"ן. כיון שגדר בנתיים אינלא מילתא שמתחילה לא היה סופר של איסור זה לבא. ר"ן.

עין מושפטי נר מצוה

א א מיי פ"ב מהל' שמיס הל' די סמג עשין פט טוש"ע ח"ת סי' קנו סעיף א:

ב ב מיי שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף ד:

ג ג מיי שם הלכה יח טור שם:

ד ד מיי שם טוש"ע שם סעיף ה:

ה ה ו ז מיי שם הלכה עו וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' קנה סעיף א:

ו ו מיי שם טוש"ע שם סעיף ד:

ז ז מיי פ"ו מהל' כלאים הל' ז סמג לאוין רפ טוש"ע י"ד סי' רלו סעיף ח:

מוסף תוספות

א. לפי שרבי לא היה לומר כסדר אלא כמו שהיו חפצים התלמידים, אבל כשחברם על הסדר הברס, וצריך בכל מסכתא טעם למה נשנית אחר שלגינה. תוס' צ"מ ג. א. דבשעה שפוחים קאי טובא ואין צריך לרובח גדול ממנו. רמב"ן. ג. כדמנין מב. דאין מנהגם אלא מנהג שרשים וכופה אותו לעשות מחיצה מוקימח. ד. אלא ברייתא היא. תוס' צ"ק ק. ו. ושם בספא: רבי יוסי ורש"א אין אדם אוסר דבר בשניו שלו. רמב"ן. ו. דמאן שמעת ליה דאמר אוסר דבר שאינו שלו רבי מאיר. רמב"ן. ז. שהוא נתחייב שיהיה חביבה ארבע אמות משרה חבירו, או לעשות מחיצה ולסמוך, וכדתנן (לקמן כו.). רבני ויה. ו. שלא יכניס מחרשתו בשדה חבירו. שהיו רגילים לחרוש כרימיהם בשוורים. שם. וכו"ש דחוישקן להדיק גמור, שמא יכניס מחרשות, או יכנס וירדס בשדה חבירו. שם. י. דלא מסקי איניש אדעתיהו להתחייב על כך, ואין לחייב על כגון זה מדינא דגרמי. שם. יא. ואפילו בנתיאיש מלגודרה. רש"י. יב. שכיון שגדר בנתיים בטל תוספת אדעתיה שלא היה כדי לאסור, וראשון ראשון בטל. רמב"ן. כיון שגדר בנתיים אינלא מילתא שמתחילה לא היה סופר של איסור זה לבא. ר"ן.

רבינו גרשום

השוותפין דאית להו חצר בשותפות ונתרצו לחלוק ולעשות מחיצה:
בונין את הכותל לאמצע:
גמ' גורא. כותל:
כרתנן צ' מחיצת הכרס שנפרצה לוה היה לו שרה תבואה ולוה היה לו כרס ויהיה כותל מחיצה מפסקת בין השדה לכרס. ועכשיו נפרצה מחיצת כרמו ודיש לחוש שלא יתערבו הזרעים בכרס. ואומרים לו בית דין לבעל הכרס גדרו.

^א פי' בתוס' כאן ד"ה כדמנח.

^[1] נתיאיש